

Література:

1. Антонова О. Є. Базові знання з педагогіки: становлення, розвиток, технологія формування : монографія. Вид. 2-ге, допов. Житомир : Житом. держ. ун-т, 2004. 276 с.
2. Барановська Л. В. Психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки студентів у технічних вищих навчальних закладах. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/download/2134/2125>
3. Гузій Н. В. Людянимірність методологічної бази педагогічного професіоналізму як запорука успішної розбудови особистісно зорієнтованої освіти. *Наук. вісн. Мелітон. держ. пед. ун-ту.* 2013. № 2 (11). С. 53–60.
4. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії : навч. посіб. для вчит., асп., студ. серед. та вищ. навч. закл. Київ : Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
5. Машкіна Л. А. Теоретичні засади особистісно орієнтованого навчання у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / [редкол. : Т. І. Суцєнко (голов. ред. та ін.]. Запоріжжя, 2013. Вип. 28 (81). С. 535–540.
6. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кікєтенко, О. М. Любарська та ін. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.
7. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. Москва : Сентябрь, 1996. 96 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-259-3-24>

EDUCATIONAL SPACE IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL**ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

Mykytenko M. V.

*Postgraduate Student at the Department
of Pedagogy Kryvyi Rih State
Pedagogical University
Kryvyi Rih, Ukraine*

Микитенко М. В.

*аспірантка кафедри педагогіки
Криворізького державного
педагогічного університету
м. Кривий Ріг, Україна*

Започатковані Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на

період до 2029 року, стало поштовхом до реформ в освітньому про-сторі освітніх закладів. Сьогодні освіта – це сфера послуг, що покликана задовольнити основні потреби громадян країни. Тому мережа закладів освіти повинна мати високий технологічний рівень, новітнє навчально-інформаційне забезпечення. Будівлі українських шкіл можна пристосувати до нових вимог і стандартів НУШ лише через переосмислення і трансформацію наявних приміщень [3]. Освітнє середовище досліджується в широкому сенсі, з орієнтацією на систему освіти, загалом, – як виховний простір, в якому здійснюється педагогічно організований розвиток особистості [3]; як спеціально створена, відповідно до педагогічних цілей, система організації життє-діяльності особистості, спрямована на формування її ставлення до світу і людей [3]. Окрім того, вчені визначають освітнє середовище як підсистему соціокультурного середовища, сукупність історично сформованих чинників, обставин, ситуацій, цілісність спеціально організованих педагогічних умов розвитку особистості й педагогічної майстерності вчителя [3].

Відповідно до Концепції «Нова українська школа» дизайн навчального середовища повинен враховувати характер діяльності та вікові особливості учнів [5]. Вивченню поняття «освітній простір» приділено значну увагу у наукових та методичних працях вітчизняних та зарубіжних педагогів Г. Бутенко, А. Евтодюк, Н. Рибка, А. Цимбалару та інші. Зокрема Н. Рибка зазначає, що «освітній простір відображає переважно внутрішні (педагогічні, психологічні, дидактичні та ін.) зміни в системі освіти». [6, с. 8]. А. В. Шуляр під про-стором має на увазі «не лише фізичний простір, а й ментальний, духовний, сакральний тощо. Він може бути як ідеальним, так і у вигляді матеріальних форм, наприклад, картин, фресок, фотографій, комп'ютерної графіки тощо» [8, с. 6]. В умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», актуальності набуває проблема створення освітнього простору для сучасної шкільної освіти, де зростання соціальних вимог, зміна підходів до навчання та змісту освіти, динаміка розвитку науково-технічних розробок залишаються неврахованими. Будівлі українських шкіл переважно зведено у 1930–1980-ті роки, тому освітній простір, створений у них, не відповідає ідеям Концепції «Нова українська школа», бо є невиразним та однотипним. Дизайн може вдосконалити певний простір залежно від цілей і завдань школи, оскільки має потужний освітньо-виховний потенціал та здатний підвищити якість і ефективність сучасної української освіти [3].

Очевидним є те, що освітній простір для учнів початкової школи відрізнятиметься від освітнього простору для старшокласників як за предметно-просторовою організацією, так і за характером оформлення. Це потребує не лише науково-методичної уваги до проблеми, а й системної підготовки керівників та педагогів до його реалізації, що визначило мету статті. Також є важливим дотриматись усіх рекомендацій щодо підбору навчальних меблів для класу, які надає Міністерство освіти і науки України (наказ від 23.03.2018 № 283) [4].

Особлива увага в ньому приділяється вазі, кольору та формам меблів [3]. Під час розташування парт, столів та посадці учнів потрібно враховувати таке: – брати до уваги стан здоров'я учнів (зір, слух, зріст); пересаджувати їх не менше ніж раз на семестр; – на початку року першокласники мають сидіти за індивідуальними партами; – у класі повинно бути не менше двох ростових груп меблів для учнів [6]. Для виконання поставлених завдань необхідно дотримуватись двох важливих умов організації сучасного простору: 1) зонування; 2) гнучка організація простору.

Зонування – один із найважливіших етапів створення зручного простору. Головне завдання зонування – розділити приміщення, будівлю на окремі зони (осередки). Розділяючи приміщення (будівлю), можна створити максимально зручний та функціональний простір, комфортний для кожного учасника освітнього процесу. Зонування допомагає розділити приміщення на ділянки, призначені для певного виду діяльності. Концепція «зонування навчальних приміщень» не є чимось новим. Клас дореформеного періоду НУШ вже мав свої зони (осередки): зона учнівських парт, класної дошки, робоче місце вчителя, зона зберігання матеріалів (шафи та полиці), зона наочності (стенди, плакати, мапи). У деяких класах можна побачити ще одну зону – живий куточок. У сучасній школі має застосовуватись дво-рівневе зонування шкільного простору:

- перший рівень – зонування типів приміщень за їх призначення (спортивний зал, їдальня, актовий зал, учительська та ін.);
- другий рівень – зонування приміщення на функціональні зони (осередки).

Такий принцип зонування дозволяє докладно розглянути і спланувати всі приміщення школи й облаштувати їх максимально ефективно. При цьому функціональні зони за необхідності об'єднуються або трансформуються залежно від площі приміщення та особливостей використання. Отже, зонування, наприклад, класної кімнати ми відносимо до другого рівня зонування.

У межах традиційної школи часто є непрактичне, неефективне й малофункціональне зонування простору будівлі: – класи початкової ланки часто розміщено на різних поверхах, хоча доцільніше їх можна було б об'єднати окремих блоком початкової школи зі спільною рекреацією та вбиральнями; – коридори в кращому разі слугують просто переходом від класу до класу, невиразні та порожні; гарде-робна у школах здебільшого загалом не передбачена, така зона могла б містити шафи для особистих речей та верхнього одягу учнів; навчальна частина не відділена від суспільного блоку (актовий та спортивний зали, бібліотека). Школа повинна створити таку про-сторову концепцію, де навчання учнів відбуватиметься в комфортних, зручних умовах. При цьому мають використовуватися різноманітні оздоблювальні матеріали так, щоб це сприяло виявленню творчих ідей та реалізації власних навчальних проєктів.

Один із базових принципів відкритості полягає в тому, щоб забезпечити доступ до всіх навчальних приміщень і дозволити учням освоювати їх у вільний час. Класи не повинні бути закриті на замок. Водночас кожен має право на особистий простір, тому шкільна будівля має забезпечити можливість усамітнитися, побути наодинці зі своїми думками або поговорити з кимось наодинці перегородки в цьому разі мають лише умовний характер. Меблі повинні бути модульними. Столи, звичайно, мають закруглені форми для економії місця і з міркувань безпеки. Вбудовані шафи, полиці й висувні ящики активно використовуються в такому приміщенні, оскільки вони дозволяють істотно заощадити місце. Тільки так можна досягти функціональності, задіяти кожен квадратний метр площі та не втратити відчуття комфорту. Шафи можуть слугувати засобом зонування освітнього простору.

Приміщення для різних вікових груп школярів – початкової, середньої та старшої ланок – мусять мати специфічне планування, що повною мірою відповідатиме особливостям освітнього процесу, потребам та інтересам учнів різного віку. Освітній простір має бути гнучким та різноманітним із урахуванням характеру діяльності та вікових особливостей учнів. Відтак сучасний освітній простір школи повинен стати комплексним освітнім ресурсом, який би забезпечив освітню діяльність через благоустрій та облаштування шкільної території, гнучку об'ємно-планувальну структуру будівлі школи, цілісне художнє рішення фасадів та інтер'єру, комфортне та динамічне меблювання та обладнання всіх приміщень. Освітній простір – це лише складова єдиної концепції розвитку школи, що охоплює педагогічні, соціальні, організаційні та фінансово-господарські питання. Його

створення можливе лише через активну зацікавлену співпрацю широкої спільноти: управлінців та педагогів, учнів та їхніх батьків, науковців, проєктувальників, громадських активістів. Освітні заклади мають стати, як казав видатний педагог В. О. Сухомлинський, «школою спокою для батьків, школою творчості для вчителів та школою радості для дітей» [7, с. 65].

Література:

1. Дубовицкая Т. Д. Методика диагностики направленности учебной мотивации. *Психологическая наука и образование*. 2002. № 2. С. 42–45.
2. Каравай А. Якими мають бути простори для навчання. Відкритість, комфорт, світло, візуалізація - наскільки це важливо для освітнього процесу. Режим доступу: <https://bigggidea.com/practices/vidkritist-komfort-svitlo-vizualizatsiya/>
3. Моделювання освітнього простору в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»: методичні рекомендації. Укл. Т. В. Деміракі, за заг. ред. В. В. Стойкової. Миколаїв : ОІППО, 2018. 36 с.
4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи МОН України від 23.03.2018. Наказ 283. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0283729-18#Text>.
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»: Постанова Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 р. Режим доступу :<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934>.
6. Рибка Н. М. Єдиний освітній простір як інтегративна система: соціальнофілософський аналіз: Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00.03. Одеса, 2005. 24 с.
7. Сухомлинський В. О. Школа радості. Вибр. твори : В 5. т. К. 1976–1977. – Т. 3. С. 9–98.
8. Шуляр В. І. Від освітнього ландшафту України до формування ноосвітнього середовища Миколаївщини. *Директор школи*. 2018. № 15–16. С. 4.